

Posuzovaný text: Zdeněk Kolafa, *Americký narativ Alexandra Scotta Witherse: Život na hranici severoamerických kolonií v polovině 18. století dle kronik a souvisejících pramenů*, 2020, 41 s. rkp včetně příloh

Posuzovaná práce je pojata ambiciózně. Na základě korpusu pramenů, shromážděných americkým historikem A. S. Withersem – deníků, dopisů ad. - autor slibuje poskytnout „ucelený náhled na koexistenci evropských osadníků a nativních kmenů v oblastech Severovýchodních lesů Severní Ameriky v polovině 18. století“ (resume, s. 3).

Už toto avizování cílů ovšem ukazuje zásadní výchozí problém, který zpochybňuje celou předkládanou práci. Realita 18. století má být analyzována skrze dílo vytvořené o mnoho desetiletí později. Withersovo dílo jistě může být pramenem – ale pramenem pro postoje století devatenáctého k procesům, z nichž se, podle některých, „zrodil americký národ“. Nikoli pro tyto procesy samotné. Přitom samozřejmě to, co je nám Withersem nabízeno, prošlo jeho výběrem a redakcí. Což si možná autor uvědomuje, když si v rámci úvodu klade, mimo jiné, otázku, zda Withers „píše jako dědic anglického vnímání konfliktních let, nebo jako Američan?“ (s. 4) Dále se ale této otázce nevěnuje, byť je začleněna i do názvu práce. Naopak až naivně konstatuje, že mu Withers nepodává informace, které očekával. (S. 10: „Ovšem z Withersova vyprávění získáváme až zajímavě málo informací o původních obyvatelích Severní Ameriky z antropologické podstaty věci.“) Kdo Withers byl, proč svou edici vydal, z jakých zdrojů čerpal, nic z toho se v posuzované práci nedovíme. Přitom by jistě bylo fascinující sledovat, jak se v mladém společenství Spojených států počátku 19. století formoval mýtus koloniální hranice jako základ americké identity.

Místo toho máme před sebou argumentačně plochou, v zásadě kompilativní práci o závěrečné fázi koloniální doby. Autor vypisuje tu z Witherse, tu z jiných doplňkových pramenů a sekundární literatury kolísající úrovně (viz níže) fakta, která řadí k sobě do jakéhosi celkového obrazu, aniž by z jeho práce bylo patrné nějaké interpretační snahy (resp. zjišťuje, zda se Withersovy informace „shodují s odbornou literaturou“, s. 15) Sekundární literatura i doplňkové prameny tedy slouží jen jako zdroj faktických informací, nikoli jako navedení k novátorskému uchopení hlavního korpusu pramenů. Pokud nějaké zjištění autora překvapí (např. s. 20, absence reflexe tzv. Pontiakova povstání u Witherse), pouze tuto skutečnost konstatuje, místo aby se jí zachytil a rozvíjel dál skutečný historický výzkum.

Ani výchozí koncept „kulturního střetu“ není rozpracován a autor očividně neví, co s ním počít, když jej v závěru (s. 25) dokonce relativizuje: „Po příplutí evropských osadníků do Severní Ameriky se život nativních kmenů naprosto změnil a nastala pomyslná kulturní

srážka.“ Kulturní střet (srážka) rozhodně nebyl „pomyslný“, ale naopak zcela reálný, jak to dosvědčuje i celý předchozí text předkládané práce.

V seznamu sekundární literatury chybí dílo, které zásadním způsobem transformovalo pohled amerických historiků nejen na praktické aspekty koloniální soužití původních obyvatel Severní Ameriky a evropských kolonistů, ale především na teoretické uchopení tohoto historického tématu: Richard White, *The Middle Ground: Indians, Empires and Republics in the Great Lakes Region, 1650-1815* (1991). White zásadním způsobem dynamizoval do té doby stereotypně dichotomické studium „bílých“ a „rudých“ účastníků koloniálních procesů, zdůraznil skutečnost, že koloniální války byly nejen ničivé, ale dávaly i podněty ke kreativité a vzniku nových sociokulturních formací. Prohlásil vzájemné převrstvování a proměny za samotnou podstatu kultury jako výsostné charakteristiky lidského rodu, oceňoval její soustavné proměny. Vědomí těchto skutečností, případně četba dalších autorů (Bruce Trigger, James Axtell ad.) by posuzované práci dodalo zcela jiný rozměr a autorovi umožnilo číst Withersem prezentované prameny novými očima. Všeobecně pak v textu postrádám novější studie a monografie zahraničních autorů – mnohé jsou přitom dostupné buď v online informačních systémech, nebo i fyzicky v akademických knihovnách na českém území. Citovat ve studentské vědecké práci knihu vydanou před 33 lety nakladatelstvím Albatros pro čtenáře mladšího školního věku (Nicholas HORDERN a kol., *Nový svět*, Praha 1987) je pak téměř provokací, a ani díla Miloslava Stingla, byť v nových vydáních, nejsou vzorem akademicky spolehlivých zdrojů.

Práce je relativně přehledně uspořádána. Použité zdroje – byť, jak je výše konstatováno, nedostatečné a co do kvality neuspokojivé - jsou řádně citovány v závěrečné, seznamu sekundární literatury bych pro příště doporučila začínat bibliografický údaj příjmením, nikoli vlastním jménem autora. Mapové přílohy jsou vhodným doplňkem a upřesněním, obrazové spíše ilustrací – v samotném textu nejsou zohledněny.

Jazyková úroveň textu kolísá, místy se autor zaplétá do příliš komplikovaných formulací, což pak zapříčiňuje i neodstraněné pravopisné prohřešky. Např. s. 7: „Od počátku kolonizace kontinentu se v severovýchodní oblasti formovaly ústřední hráči partie o koloniální nadvládu (viz příloha č. 1) s odlišným způsobem upevnění moci v Novém světě.“ Především překlepy v bibliografických údajích jsou poměrně velkým problémem. Stejně tak místy kulhá i znalost odborné terminologie v českém prostředí („obchod s kožešinou“ je možná doslovný překlad z anglického *fur trade*, v češtině je ale dlouhodobě zavedený „obchod s kožešinami“), případně znalost faktů (s. 7 *Covenant Chain* nebyla jednou, ale sérií smluv apod.).

Celkově je možné práci hodnotit jako vykročení směrem ke studiu zajímavých problémů, relevantních i pro současný svět – fenomén „střetu kultur“, formování a transformace identit, boj o moc a vliv v lokálním i globálním kontextu. Nicméně je třeba ještě prohloubit jak techniky práce s prameny a jejich kritiky, tak formulační zběhlost a znalost metodické literatury.

V Praze dne 27. 3. 2020

Prof. Markéta Křížová, Ph.D.

Středisko ibero-amerických studií FF UK